

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קנג

פרק ארבעה ועשרים. משנה: מי שהחשיך לו היום כשהוא נמצא בדרך, נותן את כיסו (= ארנקו) לנכרי מבעוד יום, לפי שאסור לו להעבירו ד' אמות ברה"ר. ואם אין עמו נכרי, מניחו על החמור.

וכשהוא מגיע לחצר החיצונה של העיר (= שהוא המקום המשתמר הראשון שבעיר) ובא לפרק את המשא מעל החמור, הוא נוטל בידו את הכלים שמותר לטלטלם בשבת, ואת הכלים שאינם ניטלים בשבת - הוא מתיר את החבלים של האוכף והם נופלים מאליהם.

גמרא: חכמים התירו לו לתת את כיסו לנכרי (למרות שהוא שלוחו) כיון שאדם לא מעמיד את עצמו מלהציל את ממונו שהוא טרח בו, ואם לא נתיר לו הוא יעבירו ד' אמות ברה"ר. אבל מציאה שהוא לא טרח בה אסור לו לתתה לנכרי, אבל אם הוא כבר הגביה אותה וזכה בה לפני שבת הרי היא ככיסו ומותר לו לתתה לנכרי.

למדנו במשנה שאם אין עמו נכרי מניחו על החמור, משמע שאם יש עמו נכרי עדיף שיתן לו ולא יניחנו על החמור, והטעם הוא לפי שאדם מצווה על שבידת חמורו ואינו מצווה על שבידת הנכרי.

אם יש עמו חמור וגם חרש שוטה וקטן (= הפטורים ממצוות), מניח על החמור, כיון שחש"ו הם אדם שיש במינו שחייב במצוות, ויש לחשוש שמא יבוא לטעות ולהניח אף על אדם החייב במצוות.

אם יש עמו חרש ושוטה, נותן לשוטה שאין לו דעת כלל, אבל לחרש יש דעת קלושה.

אם יש עמו שוטה וקטן, נותן לשוטה כיון שלעולם הוא לא יהיה בן דעת, אבל קטן עתיד להיות בן דעת.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

אם יש עמו חרש וקטן, לדעת רבי אליעזר נותן לקטן, שלדעתו תרומת חרש הרי היא כתרומה האסורה לזרים ויחזור הפקח ויתרום תרומה אחרת, לפי שיש להסתפק האם לחרש יש דעת צלולה וחייב במצוות או לא, ועדיף שיתן לקטן הפטור ממצוות. ולדעת רבנן הסוברים שחש"ו אין להם דעת, ואם הם תרמו אין תרומתם תרומה יש להסתפק - האם נותן לחרש כיון שקטן עתיד להיות בן דעת, או שיתן לקטן כיון שאם יתן לחרש גדול יבואו לטעות ולתת לפקח גדול.

אם אין עמו לא נכרי ולא חמור ולא חש"ו, יכול להוליכו פחות פחות מד' אמות. ולא רצו חכמים לגלות זאת, משום שנאמר "כָּבֵד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דָּבָר וּכְבֹד מַלְכִים חֻקֵּי דָבָר", כלומר שמותר להסתיר דברי תורה משום כבוד שמים, שאם נתיר לו להוליכו פחות פחות מד' אמות יש לחשוש שמא יבוא להעבירו ד' אמות ברה"ר.

רבי אליעזר אומר: באותו יום שגזרו שאסור להוליך את הכיס פחות פחות מד' אמות אלא יתנו לנכרי, 'גדשו את הסאה' - כלומר שעשו סייג לתורה במדה גדושה ויפה. רבי יהושע אומר: באותו יום 'מחקו את הסאה' - כלומר שגזרו יותר מידי ואי אפשר לעמוד בגזרה זו, ומתוך כך עוברים על דברי תורה ומטלטלים ד' אמות ברה"ר.

למדנו במשנה שאם אין עמו נכרי מניחו על החמור, הגמרא מקשה שהרי הוא עובר על איסור 'מחמר' (= הנהגת בהמתו כשהיא טעונה במשא בשבת) שנאמר "לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֹתָהּ וּבְנֶיהָ וּבְתֵךְ עִבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֵמָתְךָ", מכאן שאסור לעשות מלאכה הנעשית ע"י שניהם? הגמרא מתרצת שהוא מניח עליה לאחר שהיא כבר נעקרה ללכת, שאז הבהמה לא עושה עקירה, ולפני שהיא עומדת (להטיל גללים או להשתין) הוא נוטל ממנה (= כשם שאדם לא חייב אם הוא לא עשה עקירה והנחה, כך הוא לא חייב על בהמתו).

היתה חבילה מונחת לו על כתפו מבעוד יום וקדש עליו היום, רץ עד שהוא מגיע לביתו, שכיון שהוא לא נעמד אין כאן עקירה (ומשום העקירה הראשונה הוא לא חייב, שהרי היא היתה מבעוד יום). ודווקא רץ, אבל לא ילך בנחת, כדי שיזכור שאסור לו לעמוד.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

ובשמגיע לביתו יזרוק את החבילה כלאחר יד (= שלא בדרך זריקה, כגון מכתפיו אחורה).

לדעת רמי בר חמא המחמר אחר בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת ובמזיד חייב סקילה, שנאמר "לא תעשה קל מלאכה אֵתָהּ וּבְנֶךָ וּבְתִיבָתְךָ עֲבָדְךָ וְאִמְתְךָ וּבְהֵמָתְךָ", כמו שעל מלאכה שהוא עושה לבדו בשוגג חייב חטאת ובמזיד סקילה, כך הוא חייב על מלאכה שהוא עושה ע"י בהמתו.

רבא מקשה עליו 1. שהרי כל חיובי חטאות שבתורה הוקשו לקרבן של עבודה זרה - שחייבים רק על מעשה שעושה בגופו, ומחמר הוא ע"י דיבור בלבד (= שמנהיג את בהמתו בקולו). 2. למדנו במשנה (במס' סנהדרין) שהמחלל את השבת נסקל רק אם הוא עבר על דבר שחייבים על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה, משמע שיש דבר שלא חייבים על שגגתו חטאת ועל זדונו סקילה, וזהו מחמר.

הגמרא דוחה ואומרת שכוונת המשנה שם היא לאיסור יציאה מחוץ לתחום בשבת, אליבא דרבי עקיבא הסובר שזה מדאורייתא, ואין חייבים עליו חטאת או סקילה, ולאיסור הבערה בשבת לשיטתו של רבי יוסי שהוא רק איסור לאו החייבים עליו מלקות.